

Khai thác giá trị văn hóa Chăm vào phát triển du lịch

NHÓM TÁC GIẢ*

AN GIANG LÀ NƠI SINH SỐNG CHỦ YẾU CỦA CỘNG ĐỒNG NGƯỜI CHĂM. CUỘC SỐNG SINH HOẠT, TẬP TỤC, TRUYỀN THỐNG CANH TÁC, LỄ HỘI, KIẾN TRÚC, ẨM THỰC, ÂM NHẠC... CỦA NGƯỜI CHĂM NƠI ĐÂY GẦN NHƯ ĐƯỢC GÌN GIỮ NGUYÊN VẸN, CÓ THỂ KHAI THÁC VÀO HOẠT ĐỘNG DU LỊCH VÀ TRỞ THÀNH NHỮNG ĐIỂM NHẤN QUAN TRỌNG CHO CÁC TOUR DU LỊCH VĂN HÓA Ở VÙNG ĐỒNG BẰNG SÔNG CỬU LONG.

Văn hóa Chăm là tài nguyên giá trị đối với phát triển du lịch

Người Chăm An Giang có rất nhiều lễ hội, trong đó Lễ hội Royo Hadji diễn ra vào đầu tháng 10 Chăm lịch là một lễ hội độc sắc và có tiềm năng trở thành một sản phẩm du lịch độc đáo của An Giang. Mục đích chính của lễ hội là gắn kết cộng đồng, chia sẻ cho người nghèo, tha thứ mọi lỗi lầm, yêu thương nhau nhiều hơn. Vào ngày này, mọi người trong làng đều mặc trang phục dân tộc. Sau phần nghi lễ, mọi người bắt tay nhau, ôm nhau và xin bỏ qua mọi hiềm khích của năm cũ. Ngoài việc được trải nghiệm những giá trị văn hóa độc sắc, du khách còn có dịp theo bà con người Chăm đi thăm viếng, chúc mừng lẫn nhau. Nhà nào cũng làm bánh, làm cơm thiết đãi khách tận tình. Đến làng Chăm mùa này, du khách còn được chung vui và khám phá những nét văn hóa độc đáo trong phong

Nghệ nhân dệt thổ cẩm ở làng Chăm PhúM Soái. Ảnh: Hồ Đình Chiến

Trải nghiệm ở làng Chăm An Giang. Ảnh: Nguyễn Trang Kim Cương

tục cưới hỏi của các chàng trai, cô gái người Chăm.

Thánh đường được xem là nơi tôn nghiêm và linh thiêng nhất của đồng bào Chăm. Đây là trung tâm sinh hoạt cộng đồng của các peak, là nơi để cộng đồng cầu nguyện. Ở làng Chăm Châu Phong, làng Chăm Đa Phước mỗi paley đều có một thánh đường riêng với hai tông màu chủ đạo là màu xanh lá và trắng, được thiết kế độc đáo như một tòa nhà rộng với biểu tượng mặt trời và vầng trăng khuyết. Các thánh đường Hồi giáo ở An Giang mang vẻ đẹp độc đáo, giàu giá trị nghệ thuật,

chứa đựng nhiều tiềm năng có thể khai thác thành sản phẩm du lịch. Tham quan các cơ sở tôn giáo này, du khách được tìm hiểu, chiêm bái, chiêm ngưỡng và trải nghiệm không gian nghệ thuật kiến trúc, điêu khắc, kết cấu bài trí trong không gian văn hóa các ngôi thánh đường. Các thánh đường Mubar, Masjid Jamiul Azhar (thị xã Tân Châu)... là những điểm đến có sức hấp dẫn cao đối với du khách.

Với kiến trúc khác lạ, nhà sàn truyền thống của người Chăm được xây cao hơn mặt đất khoảng 1,5 - 4m tùy theo vị trí của ngôi nhà để thích nghi với mùa nước dâng cao.

Vũ điệu Chăm. Ảnh: Hồng Hiếu

Nhiều ngôi nhà được trang trí hoa văn, màu sắc trông rất lạ mắt. Hiện nay, người Chăm An Giang vẫn lưu giữ được những ngôi nhà sàn cổ hơn trăm tuổi. Đây là những công trình kiến trúc đạt trình độ mỹ thuật cao được dựng từ các loại gỗ quý, hài hòa với khung cảnh thiên nhiên và thích nghi với mùa nước nổi. Đa phần các ngôi nhà đều có nhiều gian với không gian thoáng đãng, sạch sẽ, phù hợp để đón khách du lịch đến tham quan, sinh hoạt và lưu trú.

Trang phục của người Chăm nổi bật với hình ảnh người đàn ông quần xà rồng và đội mũ kapeak. Vào những ngày lễ hội, phụ nữ Chăm chọn những trang phục có màu sắc sặc sỡ và đính thêm hạt kim sa tăng thêm phần rực rỡ cho trang phục. Du khách có thể mua các loại khăn, túi... được may dệt thủ công từ những người phụ nữ Chăm về làm quà tặng bạn bè, người thân. Hiện nay, các làng Chăm còn có dịch vụ cho thuê trang phục dân tộc để du khách có cơ hội khoác lên mình trang phục truyền thống và hóa thân thành những cô gái Chăm duyên dáng ngôi dệt vải.

Tuy không cầu kỳ và bắt mắt trong phong cách trang trí nhưng văn hóa ẩm thực của người Chăm mang bản sắc riêng, thể hiện được cách ứng xử linh hoạt của con người với thiên nhiên và rất tôn trọng những quy định của giáo luật trong việc chế biến và thưởng thức món ăn. Những món ăn của người dân nơi đây chịu ảnh hưởng Ấn Độ như hương vị cà-rí, hổi, quế..., nhiều chất béo, cay nhưng vẫn có sự điều chỉnh và giao lưu, tiếp biến văn hóa ẩm thực với các tộc người khác trong khu vực. Trong đó, có các món tiêu biểu như cà ri, cà púa, cơm nị, lung lọ mọ... được các tộc người cộng cư ưa thích, dần trở thành những món ăn quen thuộc trong đời sống của người Chăm An Giang và có sức hấp dẫn với du khách. Người Chăm còn nổi tiếng với rất nhiều món bánh ngọt được chế biến công phu, bắt mắt và có ý nghĩa riêng, phù hợp với những sự kiện khác nhau trong gia đình. Du khách có thể kết hợp việc tham

quan, tìm hiểu hoặc trải nghiệm cuộc sống của cộng đồng dân tộc Chăm với thưởng thức các đặc sản này.

Người Chăm còn lưu giữ các tiết mục âm nhạc truyền thống là điểm nhấn quan trọng của chương trình du lịch văn hóa ở An Giang. Địa điểm sinh hoạt và biểu diễn phục vụ du khách thường là các thánh đường hay tiểu thánh đường nhằm tạo không gian văn hóa độc trưng, tạo thêm cảm xúc cho du khách.

Đến với làng dệt thổ cẩm Chăm, du khách được tận mắt chứng kiến quy trình dệt thổ cẩm công phu của những người phụ nữ nơi đây. Sản phẩm thổ cẩm của người Chăm khá tinh xảo, đa dạng về chủng loại, mẫu mã được du khách nước ngoài rất ưa chuộng. Việc khai thác sản phẩm làng nghề vào hoạt động du lịch sẽ giúp đồng bào Chăm tăng thêm thu nhập, bảo tồn làng nghề truyền thống của dân tộc và góp phần đa dạng sản phẩm du lịch phục vụ khách...

Hoạt động du lịch tại các làng Chăm An Giang

Những giá trị văn hóa độc sắc đã tạo nên sức hấp dẫn đặc biệt của các làng Chăm An Giang. Tuy nhiên, việc khai thác các giá trị văn hóa phát triển du lịch tại các điểm đến này còn một số hạn chế.

Về nguồn nhân lực, hiện chưa có một đội ngũ hướng dẫn viên là người Chăm bản địa để truyền tải những giá trị văn hóa đến với du khách một cách gần gũi nhất. Bên cạnh đó, việc thế hệ trẻ người Chăm có xu hướng tiếp cận với văn hóa hiện đại và di chuyển lên thành phố tìm việc cũng là nguyên nhân khiến cho văn hóa Chăm dần bị mai một và thiếu nguồn nhân lực tham gia phát triển du lịch địa phương.

Về cơ sở vật chất, cả 3 làng Chăm Châu Giang, Châu Phong và Đa Phước đều nằm gần trung tâm thành phố Châu Đốc nên việc đi lại, lưu trú trong khu vực khá thuận tiện. Tuy nhiên, nếu du khách muốn được nghỉ lại ngay tại làng Chăm hay cùng sinh

hoạt với một gia đình người Chăm thì rất khó bởi cả 3 làng Chăm này đều không có nơi lưu trú dành cho khách du lịch mà một nguyên nhân là do người Chăm theo đạo Hồi nên họ khá ái ngại về việc để người ngoài lưu trú qua đêm tại nhà mình. Hơn nữa, tại khu vực này còn ít các hàng quán bán đồ ăn uống cho khách du lịch, nếu có cũng rất hạn chế và chỉ ở quy mô nhỏ cho khoảng 20 khách. Các một hàng thủ công do người dân địa phương tự làm khá độc sắc nhưng chỉ với số lượng ít, chủ yếu chuyển từ các nơi khác sang. Đặc biệt đến nay không có điểm dừng chân cho du khách tránh nóng, rất ít nơi có thể gửi xe để đi bộ tham quan và chi phí gửi xe rất cao dù là trong một ngôi làng nhỏ...

Để khai thác giá trị văn hóa Chăm An Giang vào hoạt động du lịch, chính quyền địa phương cần quan tâm bảo tồn và phát huy những giá trị văn hóa truyền thống của đồng bào Chăm bao gồm chữ viết, ẩm thực, phong tục, nghề dệt truyền thống...; nâng cao nhận thức cho cộng đồng, đặc biệt là người phụ nữ về những giá trị văn hóa truyền thống tốt đẹp của dân tộc mình; đào tạo nâng cao kiến thức, năng lực kinh doanh du lịch cộng đồng cho người Chăm; đào tạo các hướng dẫn viên tại điểm, ưu tiên phụ nữ để họ được trực tiếp tham gia du lịch cộng đồng tại địa phương, được tiếp xúc với du khách và truyền tải những giá trị văn hóa của địa phương đến du khách. Đồng thời, mở các buổi sinh hoạt cộng đồng múa hát truyền thống, các hội thi nấu ăn, làm bánh, thi đan dệt định là; thành lập một hệ thống tổ chức bao gồm tất cả những người phụ nữ tham gia mô hình du lịch cộng đồng ở các làng, xã. Bên cạnh đó, cần đa dạng hóa và nâng cao chất lượng sản phẩm du lịch; đẩy mạnh công tác tuyên truyền quảng bá du lịch; tăng cường liên kết hợp tác xây dựng các tour tuyến đưa du khách đến với các làng Chăm An Giang... ■

* Nguyễn Thị Mỹ Duyên, Nguyễn Thị Hoài Thanh - Đại học An Giang; Lê Thị Tố Uyên - Đại học Cần Thơ